

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

שכד . משנת רפאל

מעשרות . פרק חמישי

ר' עובדיה מברטנורא
ירקה פטור. שהזרע עיקר
וירקה לא חשיב אא"כ כוון
לירק: מתעשרת זרע וירק.
חייב לעשר בין אכל הזרע בין
אכל העלין ירק כמות שהן:
השבת. כך שמה בערבי,
ובלע"ז אניט"ו: וזירים. זמורות,
ואפילו זרעה סתם מתעשרת
זרע וירק וזירים, לפי שהשבת
עושה זמורות ארוכות. אבל
הכוסבר אינה מתעשרת זירים
אא"כ זרעה תחלה לזירים: אינו
מתעשר זרע וירק. אם זרע
סתם ולא פירש: השחלים.
בערבי חב אל שא"ר, ובלע"ז
קרישו"ן: הגרגיר. כך שמו
בערבי, ובלע"ז אירוג"א. והלכה
כחכמים: ו התמרות של
תלתן. יש מפרשים לולבי
תלתן, כעין שיש לגפנים, והן
נאכלים. וי"מ כשמתחיל
הגבעול לצמוח נראה במקום
צמיחתו כמין גרגיר עב ונקרא
תמרה כדאמרין [סוכה לג.] גבי
הדס נקטם ראשו ועלתה בו
תמרה. ובתלתן וחרדל ופול
הלבן חשובין אוכל: הצלף.
בלע"ז אפר"י: תמרות. לולבין
שבו, ויש מפרשים הפרח:
אביונות. הוא עיקר הפרי,
וקפריסין הוא שומר הפרי: ר"ע
וכו'. והלכה כרבי עקיבא:

ה א העוקר שתלים. נטיעות
אחר שצמחו וגדלו קצת עוקרין
אותן ושותלין אותם במקום
אחר והם מתעבים ומתרחבים
ומתגדלין שם: פטור. אפילו

בגדיו, כדי לאכול מהם אחר כך - חייב לעשרם, שכן
בכך הוקבעו למעשר.

כסבר - מין ירק שזרעה לזרע - להוציא ממנה
זרעים לזריעה, ולא לשם אכילת העלים - ירקה -
העלים שלה פטור מן המעשרות, שהזרע עיקר
והירק אינו חשוב. זרעה לירק היינו לאכול את
עליה הירוקים - מתעשרת זרע וירק - חייב
לעשר בין אם אוכל את הזרע ובין אם אוכל את
העליו, שהזרע לעולם חשוב.

רבי אליעזר אומר: השבת - צמח תבליני ריחני,
אפילו זרעה סתם מתעשרת - חייב לעשר זרע
וירק וזירין - הקנים הדקים, שכל אלו ראויים
לאכילה. וחכמים אומרים: אינו מתעשר זרע
וירק אלא השחלים והגרגיר בלבד - מיני
ירקות אלו ולא אחרים:

משנה ו

רבו שמעון בן גמליאל אומר: תמרות - ענפים
רכים של תלתן, ושל חרדל, ושל פול הלבן -
חייבות במעשר לפי שהן ראויות לאכילה.

רבי אליעזר אומר: הצלף - מין צמח קוצני
מתעשר משלש רכיביו, ואלו הם: התמרות -
הענפים הרכים ואביונות - הפירות וקפרס -
שומר הפרי, מפני שכולם נאכלים.

רבי עקיבא אומר: אין מתעשר אלא אביונות,
מפני שהן עיקר פרי הצלף:

פרק חמישי

דין הזרע והנוטע לענין המעשרות

משנה א

העוקר שתלים - שתילים, נטיעות רכות מתוך
השטח שלו ונטע לתוך השטח שלו במקום
שהשתלים יגדלו וישביחו - פטור מלעשר את הפירות שעליהם, אפילו העבירם
דרך חצרו קודם שנטעם, הואיל ועדיין לא נגמרה מלאכתם.

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

מעשרות - פרק חמישי

משנת רפאל - שכה

לָקַח - קנה שתילים **בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע** - פֶּטוֹר
מלעשרם, שאין המקח קובע למעשר אלא בתלוש
ולא במחובר.

לָקַט שתילים **לְשֵׁלַח לְחֵבְרוֹ** במתנה - פֶּטוֹר
מלעשרם, שלא נגמרה מלאכתם. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
עֲזַרְיָה אָמַר: אִם יֵשׁ פִּיּוּצָא בְּהֶם נִמְכְּרִים
בְּשׁוּק** - אם נמכרים בשוק שתילים הדומים לאלו
שלקט לשלוח לחברו - **הָרִי אֵלָיו חֵיבִין** במעשרות,
שחשובים כאילו נגמרה מלאכתן:

משנה ב

**הַעֹקֵר לְפֶת וַיְצַנֵּנֹת מִתּוֹךְ גִּינתוֹ שָׁלוֹ וְנוֹטַע
לְתוֹךְ שָׁלוֹ לְזֶרַע** - להוציא מהם זרעים לזריעה,
ולא לאכילה - **חֵיב** לעשרם קודם הנטיעה, **מִפְּנֵי
שֶׁהוּא גֶרֶן** - העקירה הינה סוף העבודה בהן²⁰.
בְּצֵלִים, מְשֵׁה־שְׂרִישׁוֹ בְּעֵלְיָה - הניח בצליו
בעלייה, ולאחר זמן השרישו בקרקע העלייה, **טָהְרוּ
מִלְטָמָא** - אם היו הבצלים טמאים - נטהרו, וכאילו
נזרעו בקרקע, שהזריעה מטהרת את הזרע הטמא.
אם **נִפְלְהָ עֲלֵיהֶם** - על הבצלים שהשרישו **מִפְּלֶת
וְהֵם** - העלים שלהם **מְגֻלִּים** כדרך גדילתן, **הָרִי
אֵלָיו כְּנִטּוּעִים בְּשֵׁדָה** ודינם כמחוברים לכל דבר:
אינם מקבלים טומאה, והתולש מהם בשבת חייב,
וחייבים בשביעית ובמעשרות:

דברים האסורים משום "ולפני עוור לא תתן

מכשול"

משנה ג

לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת פְּרוֹתָיו שבשדה **מִשְׁבָּאוֹ
לְעֹנֵת הַמַּעֲשֵׂרוֹת לְמִי שָׂאִינוֹ נֶאֱמָן עַל**

ר' עובדיה מברטנורא
ראו פני הבית, מפני שעדיין לא
נגמרה מלאכתן: לקח במחובר
לקרקע. הקונה פירות כשהן
מחוברין פטור שאין המקח
קובע למעשר אלא בקונה
בתלוש, לא במחובר: לקט.
שתילין לשלוח לחברו פטור:
אם יש פיוצא בהם נמכרים
בשוק. חשיבי כאילו נגמרה
מלאכתן. ואין הלכה כראב"ע:
ב נוטע בתוך שלו לזרע
[שיתבשל] בהם הזרע במקום
נטיעתן: מפני שהוא גרן.
עקירתו הוא גרן, שאין להם
גורן אחר להתחייב במעשר,
דזרען פטור מן המעשר דכתיב
(ויקרא כז) מזרע הארץ, ולא כל
זרע, פרט לזרעוני גינה שאינם
נאכלין, ונמצא שנגמרה
מלאכתן ואסור לנוטען עד
שיעשר: טהרו מלטמא.
דכזרועין דמו, והתורה רבתה
בטהרת זרעים דכתיב (שם יא)
על כל זרע זרוע אשר יזרע
טהור הוא. אבל לכל שאר מילי
כתלושין דמו, ובחזקתן הן
למעשר ולשביעית, ואפילו
לטהרת טומאה, דוקא השרישו
בעליה שיש תחתיהן עפר
המעזיבה, אבל השרישו בקופה
כתלושים דמו אף לענין
טומאה: והן מגולין. העלין
שלהן, כדרך גדילתן: כנטועים
בשדה. דמו, והתולש מהן
בשבת חייב, וחייבין בשביעית
ובמעשרות: ג לא ימכור אדם
פירותיו וכו'. דקעבר משום

ביאורים והרחבות

20. **פירוש:** עקירתן הוא גרן, כיוון שהזרע שיוציא מהם אחר כך יהא פטור ממעשרות, (שנאמר (ויקרא כז, ל) "מזרע הארץ" ולא כל זרע, פרט לזרעוני גינה שאינם נאכלין), וכיון שאינם נוטעם